

Ani Bradea

Biografii exilate
Tablou în lucru

Interviuri

Editura Tribuna
Cluj-Napoca
2019

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Cristina Zavloschi	9
Claudia Albu	15
Reghina	22
Dori Lederer	28
Rudy Roth	35
Nicoletta Laura Dobrescu	45
Letiția Vladislav	53
Octavia Zaharia	61
Michael Lassel	71
Paulina Popescu	79
Victor Hagea	87
Bruno Bradt	95
Sorin Enăchescu	104
Cristina Simion	113

„Nu cred că mă voi întoarce vreodată în România, casa mea este în Italia, sau, mai bine zis, casa mea este lumea întreagă”

Cristina Zavloschi

51 de ani, Italia

Mobilul discuției noastre îl constituie experiența dvs. de emigrant, dar, până să intrăm în miezul problemei, vă invit să-mi spuneți câteva cuvinte despre dvs., răspunzându-mi la o primă întrebare: Cine sunteți, unde locuiți, mai exact, în prezent, la ce vârstă ați plecat din România și de ce?

Mă numesc Cristina Zavloschi, locuiesc la Padova, în Italia, sunt președintă și fondatoare a *Associazione interculturale „L’Albero dei desideri”* (*Asociația interculturală „Copacul dorințelor”*). Am plecat din România în 1990, la vârsta de 23 de ani. Îmi doream foarte mult să cunosc libertatea, ceea ce în România, atunci, încă nu era posibil. Mi-am dorit să călătoresc, să cunosc alte popoare, alte limbi, alte culturi, într-un cuvânt voiam să-mi pot exprima liber opiniile, fără frica de Securitate (atât de pregnantă înainte de 1990). Și îmi doream, de asemenea, o deschidere culturală în modul meu de viață, fără să-mi fie impuse de către societate reguli pe care nu le aprobam.

Care era situația dvs. în țară atunci când ați plecat și ce perspective ați fi avut dacă ați fi rămas acasă?

Așa cum spuneam, aveam 23 de ani, trăiam împreună cu familia mea, o mamă anafectivă (educatoare la un orfelinat) și un tată violent (contabil), o familie autoritară care nu ținea cont de talentele mele. Eu scriam poezii, la 16 ani începusem să frecventez Cenaclul Junimea, mergeam în fiecare săptămână la teatru și la Filarmonică. Tatăl meu visa ca eu să devin inginer, iar mama își dorea să fiu profesoară de engleza. Eu nu-mi doream nici una nici alta! Tot ce voiam era să scriu poezii, să cunosc dragostea și libertatea, împreună nu separate, să devin o artistă, așa cum erau prietenii pe care îi frecventam, nu doar cei de la cenaclu, dar și mulți pictori, sculptori, actori, muzicieni. Am o soră mai mare decât mine cu 11 ani, a plecat în Spania împreună cu soțul ei și cu copilul lor de șase ani exact cu o săptămână înainte de plecarea mea. Ce perspective aș fi avut în România? Nu știu. Din păcate nu am apucat să studiez la Universitate, eram prea confuză pe vremea

aceea, și nu știu ce as fi făcut dacă aș fi rămas. Eram săracă și visătoare, ingenuă, cred că aș fi scris, nu știu ce fel de muncă aș fi putut face.

Cum a fost călătoria? Povestești pe scurt obstacolele, sau, dimpotrivă, șansele pe care le-ați avut pe drum.

Am plecat pe 9 aprilie 1990. Aveam o viză de turism de o lună de zile, iar prietenul meu, Florin, avea viză pentru o luna mai târziu decât mine, deci nu putea intra în Italia odată cu mine. M-a condus cu mașina până la granița de la Trieste. Acolo m-a lăsat să fac autostopul. După câteva ore un domn s-a oferit să mă ducă la Padova, acolo unde voiam să ajung. Căutam un medic din Târgu Frumos, care venise la Iași cu ajutoare pentru copii după Revoluție. Nu-l cunoșteam, văzusem doar numele lui într-un ziar. M-am gândit că poate ar fi vrut să mă ajute. Mă înșelam!

Cum ați reușit să vă integrați în țara de adopție, ce probleme ați întâmpinat în acest sens? Cunoșteți limba țării în care locuiți dinainte, dacă nu, cât de greu v-a fost să v-o însușiți?

A fost foarte grea integrarea mea, lumea era extrem de închisă, oamenii preferau să frecventeze aceiași prieteni, nu deschideau brațele pentru o necunoscută. Nu știam dinainte limba italiană, dar am învățat-o foarte ușor, în șase luni am reușit să o învăț destul de bine. Citeam mult, asta m-a ajutat. Eu am început să lucrez a doua zi după ce am ajuns, și asta m-a ajutat enorm.

Care erau meseriile în care se găseau repede și ușor locuri de muncă, atunci când ați ajuns dvs. în Italia? Unde ați reușit să vă angajați?

În anii '90 era de muncă în Italia, nu ca acum. Primul meu serviciu a fost într-o pizzerie, am lucrat ca barman, nu-mi plăcea deloc dar aveam nevoie de bani. Am făcut multe munci pe care le-am urât până când am devenit profesoară de biodans, nu aveam încotro, eram singură și aveam o mare responsabilitate față de mine.

Societatea în care trăiți acum v-a acceptat ușor, cât de diferită este ea de societatea românească din care ați plecat?

Societatea italiană este împărțită în Sud și Nord, în sud sunt foarte ospitalieri, în nord foarte reci și închiși. Eu locuiesc în nord. Prima diferență: în România cunoșteam lume mult mai cultă, italienii, mă refer la categoria medie, sunt foarte ignoranți, nu au o cultură clasică și nu au obiceiuri de tip cultural. Apoi, lucrul cel mai crunt, este egoismul și felul lor de a fi competitivi, caracteristici date de un sistem capitalist. Românii aveau un fel de a fi „cooperativ”, în perioada în care am

trăit eu acolo, dacă nu se ajutau reciproc, nu reușeau să supraviețuiască. În Italia, m-am simțit acceptată, la început, doar la nivel superficial. Mi-a trebuit mult timp ca să-mi fac prieteni, și tocmai când am considerat că sunt relații solide, unele de zece ani, la un moment de nevoie m-au părăsit toți.

Ce v-a dăruit țara de adopție și n-ați fi putut obține acasă și ce anume vă lipsește din România (dacă simțiți că vă lipsește ceva)?

Italia mi-a dăruit posibilitatea de a cunoaște și de a călători (am făcut călătorii în Spania, Croația, Marea Britanie, India, Tunisia, Franța, Grecia, Austria și, de asemenea, în întreaga Italie). Am cunoscut biodansul și am devenit profesoară (biodansul este un dans terapeutic, care prin muzică, mișcare și exprimarea emoțiilor, lucrează pe planul afectiv-relațional, pentru ca persoana să-și dezvolte, în mod armonios, potențialitățile de vitalitate, afectivitate, sexualitate, creativitate și transcendență). Am lucrat cu adulții, cu bătrânii, cu copiii de la grădiniță și de la școala elementară.

În Italia am cunoscut și practicat meditația *Vipassana*, ceea ce m-a ajutat să-mi dezvolt capacitatea de a mă asculta pe mine însămi, de a-mi calma mintea și de a lăsa ca din lăuntru meu să izvorască noi intuiții, noi direcții, o viață mai autentică și mai frumoasă.

Ce-mi lipsește din România? Ritmul lent al Iașului, oamenii simpli și buni la suflet, viața boemă pe care o duceam în adolescența mea.

În momentul de față, ce vă considerați a fi mai mult: româncă sau italiancă?

În momentul de față mă consider italiancă de origine română, chiar dacă încă nu am cerut cetățenia italiană.

Societatea în care trăiți acum este deschisă pentru imigranți? Cum sunt ei priviți de către populația majoritară?

Italia a devenit o țară rasistă, nu era așa acum 30 de ani. Italienii sunt mai rasiști cu negrii și arabii, mai puțin cu celelalte popoare. Din păcate nu există o politică de integrare a străinilor, se fac puține proiecte interculturale în școli, și nici în cadrul muncii, străinii nu au aceleași oportunități ca italienii. Străinii fac muncile pe care nu vor să le facă italienii. Există o foarte mare exploatare a străinilor, de obicei sunt plătiți mai puțin decât italienii. Sunt, bineînțeles, și excepții. Ziarele și televiziunile dau numai știri negative în ceea ce privește străinii, și asta facilitează o mentalitate închisă față de ei. Sunt priviți ca cei care le fură lor munca, chiar dacă nu este așa. Străinii contribuie, anual, cu un plus la venitul național de 9 miliarde de euro, față de 3 miliarde cât costă primirea refugiaților pe an.

Dacă acum, privind în trecut, ați putea schimba ceva din ceea ce ați trăit, ce anume ați schimba și de ce?

Dacă aș putea da lucrurile înapoi, aș studia Litere, să pot deveni un om care scrie și care-și câștigă pâinea de toate zilele scriind.

În Italia trăiesc mulți români. Cum sunt relațiile dintre ei? Se constituie într-o minoritate unită, se ajută între ei, sau, din contră, sunt dezbinați?

Chiar dacă la Padova trăiesc 8.000 de romani, eu nu am relații cu ei. Nu am avut posibilitatea de a-i cunoaște, poate și pentru că eu nu frecventez biserica. Există o asociație a românilor, dar sinceră să fiu nu îmi place președinta acestei asociații, așa că nu frecventez acel loc. Am doar două prietene românce, dar nu ne vedem foarte des. Prin urmare, nu am idee dacă românii se ajută între ei sau nu.

Ce profesii au prietenele dumneavoastră românce?

Una este liber-profesionistă, operator financiar, și este și președinta unei asociații care se ocupă de integrarea refugiaților, cărora le oferă cursuri de informatică și de italiană. Cealaltă este psiholog și lucrează la o asociație care se ocupă de cooperare internațională în Africa și Asia.

În România statul acordă ajutoare sociale, în bani, pentru persoanele singure sau familiile aflate în imposibilitatea de a se întreține, mai exact celor fără venituri, pentru o perioadă nelimitată de timp Aveți cunoștință cum funcționează protecția socială în Italia, dacă există similitudini?

Din păcate doar Italia și Grecia, din toată Comunitatea europeană, nu au un sistem de ajutor social, mai bine zis există, dar este la discreția unui asistent social, ceea ce umilește mult persoana care se găsește într-o stare de dificultate financiară. Deci, nu este un drept de a fi ajutat, și Primăria o face doar dacă ești într-o situație extrem de gravă. Dacă ești doar sărac nu te ajută, trebuie să fii foarte, foarte sărac. Și, oricum ești ajutat pe termen limitat, în limita a 1.500 de euro pe an, nu mai mult.

Când ați fost ultima dată în România și cum ați găsit țara atunci, ce schimbări ați remarcat (în bine sau în rău)?

Ultima oară când am fost în România era în anul 2015. Mi-a plăcut Iașul, curat, străzile reparate, plin de flori și de bănci unde te puteai așeza (și unde am văzut tineri care ședeau să citească o carte, sau tineri cu chitara, ceea ce în Italia nu vezi pe străzi), un ritm al vieții lent. Noaptea străzile erau luminate, cu lume veselă, foarte mulți tineri (Italia este

Libris.ro
respect pentru omul și căp

țară cu populația cea mai îmbătrânită din Europa), servicii de calitate în restaurante și baruri. Nu mi-am putut da seama de alte schimbări, am stat doar două săptămâni.

Urmăriți realitățile socio-politice din România, sunteți interesată de scrutinele electorale de aici?

Nu urmăresc situația politică din România.

Vă gândiți să vă întoarceți, la un moment dat, în țară?

M-am întors după 18 ani petrecuți în Italia, în perioada 2008 – 2009, pentru zece luni. A fost îngrozitor! Mă simțeam o italiancă în exil, mă simțeam o străină în propriul oraș natal. Pierdusem vechii prieteni (mulți erau plecați în alte țări), iar prieteni noi nu am reușit să-mi fac. Nu mai eram obișnuită să vorbesc în limba română, mi-au trebuit cam trei luni ca să revin la un vocabular decent. În orice caz continuam să scriu jurnalul meu în limba italiană. Nu cred că mă voi întoarce vreodată în România, casa mea este în Italia, sau, mai bine zis, casa mea este lumea întreagă.

Ce înseamnă, în acest moment, Italia pentru dvs.?

Italia înseamnă casa mea, chiar dacă nu mai iubesc țara asta ca la început. Acum este un climat xenofob, prea multe persoane sunt rasiste și se respiră un aer închis, bolnav.

Dar România?

În România sunt rădăcinile mele, acolo am învățat grija și sensibilitatea față de ceilalți, acolo am iubit pentru prima oară, acolo am suferit pentru prima oară, acolo s-au născut poeziile mele. Este țara unde am avut posibilitatea de a experimenta frăția, sentimentul acela de omenie care mă făcea să împart ceea ce aveam cu ceilalți. Un bagaj uman care mi-a fost foarte folositor în a-mi dezvolta o etică socială.

Cât de des vorbiți românește și unde?

Vorbesc rar românește, o fac doar cu mama și sora mea.

În ce limbă scrieți acum cel mai frecvent?

Scriu în limba italiană de 28 de ani, de când sunt aici (după circa șase luni de când am ajuns în Italia).

În 2018 România își serbează Centenarul. Se împlinesc o sută de ani de când provinciile românești s-au unit într-un singur stat independent. Ce considerați că ar trebui să facă românii (din țară dar și din diaspora), pentru a celebra evenimentul?

Cred că ar trebui să celebreze diversitatea și unirea. Un dialog intercultural prin muzică, teatru, prezentări de carte, conferințe, demonstrații de dans, expoziții de pictură. Cred că arta este cel mai rafinat canal de dialog, pentru că atinge un teren interior curat, neafectat de tradiții sau de scheme rigide de gândire.

Padova, 23 august 2018

Notă: Cristina Zavloschi a publicat în 2013, în limba italiană, romanul autobiografic „Duemila chilometri dalla libertà”, iar în 2018, volumul de poezie bilingv „La bambina appesa al cuore/ Fetița agățată de inimă”